

Володимир СЕМИСТЯГА: «Я просто божеволів від того, що бачив!»

Із Володимиром ми зустрілись у Сєвєродонецьку, куди він приїхав у справах «Просвіти». Часу на спілкування в нього було небагато, та все ж нам вдалося поговорити, незважаючи на численні дзвінки його мобільного. Перше запитання, з яким ми звернулись одне до одного: коли повернемося до Луганська? Згадка про рідне місто згасила вогник радості в очах Володимира...

Науковець Луганського національного університету імені Тараса Шевченка Володимир Семистяга – людина дуже відома в Луганську й області. Досить сказати, що шістнадцять років він обирався головою обласного об'єднання «Просвіта» й за свою високодуховну просвітницьку працю став повним кавалером ордена Святого Володимира, заснованого Українською православною церквою Київського патріархату. До воєнного конфлікту на Донбасі ядро луганської «Просвіти» налічувало 3,5 тисячі фіксованих членів. Сьогодні відомо, що це єдина структурована громадська організація не лише на теренах Луганської області, а й загалом у країні, яка вчинила серйозний спротив сепаратизму й конкретно боролася з ворогом. Про те, як це було, і піде мова.

Згуртувалися довкола «Просвіти»

Пригадуєш сьогодні якісь епізоди майже дворічної давнини й мимоволі запитуєш себе: невже справді так було? Коли на Луганщину ввели війська Збройних Сил України, щоб закрити українсько-російський кордон, серед мешканців були такі, хто падав під колеса військової техніки, аби перешкодити її просуванню. Так було не лише в Станично-Луганському районі, Краснодоні та Свердловську, а навіть на Марківщині, де населення загалом було налаштоване проукраїнськи. Часом здавалося, що народ просто збожеволів. Нехтуючи здоровим глуздом та логікою й керуючись лише емоціями, частина жителів області водала про «руській мір» і вимагала відокремлення від України та створення «Луганської народної республіки». Сепаратистам тоді вдалося провести свій псевдореферендум, який начебто показав, що загалом уся область, понад 90 відсотків її населення, спить і бачить себе в складі Російської Федерації.

Марія КАРПЕНКО
(Луганська область)

– Але це все була брехня, – розповідає Володимир Семистяга. – 4 травня 2014-го ми, об'єднані довкола «Просвіти» (до речі, з нами були й жіноча організація «Чайка», й греко-католицька церква тощо), провели соціологічне дослідження на всій території області, крім Мілового, Стаханова та Красного Луча. В цих регіонах наші дівчата не змогли провести опитування через переслідування. Так-от, наші дослідження показали, що десь 73 відсотки опитаних підтримували незалежність України, більш як 20 відсотків було тих, хто не визначився чи був проти, й лише 3 відсотки опитаних хотіли приєднання до Росії. До речі, найбільш вражаючі результати були в Сватівському районі: тут усі 100 відсотків опитаних висловилися за самостійність України. (Прикро, що з такого чудового краю, з цього патріотично налаштованого народу вийшов Олексій Мозговий – ватажок бандитського угруповання «Призрак»). Ці дані я оприлюднив через УНІАН, інші видання, дав інтерв'ю журналістам Франції та Німеччини. Наші дані унеможлилювали результати проросійського референдуму про начебто всеохопну підтримку ідеї відокремлення Луганщини від України.

За деякими даними, саме луганські просвітяни першими на Донбасі започаткували волонтерський рух. Це розпочалося в березні 2014 року, коли в область, зокрема, прибула 93-я бригада, котра закрила ділянку від Мілового до Білокуракиного. Умови, в яких перебували військові, були надскладними. Розташувалися вони просто неба в полі. Їх обдували всі вітри. Було холодно й голодно. Ні житла, ні продуктів харчування, ні пального для техніки.

– Ми організували допомогу, – розповідає Семистяга. – А ми – це студенти та викладачі Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Збирали кошти, продукти, купували військовикам пальне й навіть змогли придбати машину. Крім нас, допомогу військовим надавала також «Просвіта» медичного університету. Студенти та медики обласної лікарні забезпечували наших вояків медикаментами. До речі, досить патріотично проявила себе луганська обласна прокуратура та пенсіонери-офіцери МВС. При мені вони привезли машини з продуктами. Допомагав Народний Рух України, приїжджали представники «Правого сектору». Сватівський район узяв шефство над прикордонниками,

З Анатолієм Головченком

які базувалися в Троїцькому районі. Частина наших просвітян із Луганська їздила до бійців, що дислокувалися в Білокуракинському районі. Словом, волонтерський рух поширювався, у його роботі з'явилася чітка система. Згодом ми накрили всю область. Ну, уявіть собі, що за день треба було проїхати 200 кілометрів в один бік і 200 – в другий. На Великдень, пам'ятаю, привезли бійцям тисячу пасок. Вони дуже раділи й були нам удячні. Час спливав, події розвивалися. Після псевдореферендуму, коли ситуація ускладнилася, ми все одно не кинули свою роботу. Утворили так звану оперативну трійку, провели засідання правління, визначили коло своєї діяльності. Крім волонтерської, ми почали виконувати й іншу, не менш важливу роботу – випускали листівки, писали гасла, розвішували на будинках українські прапори.

Пан Володимир не акцентує на цьому увагу, але з його розповіді стає очевидним, що поступово просвітянська робота переросла в іншу. Вони вже скоріше були схожими на підпільників, які діяли в тилу ворога. Зокрема, групі вдалося спалити кілька «сепарських» машин, зібрати зброю та інше. Більше того, планувалося навіть захоплення приміщення колишнього управління СБУ, де розташувалося «гніздо» противника. На той час уже сформувалася чоловіча група, котра була готова навіть піти на штурм захоплених сепаратистами будівель СБУ та ОДА. Для цього мали броньовану машину, підготовлені квартири, де хлопці могли б пересидіти певний час. Усю потрібну інформацію група передавала до штабу АТО. Отже, про плани луганських патріотів тут знали. А група чекала лише нагоди, щоб забрати зібрану для них зброю в хлопців, які стояли на луганському аеродромі. Однак потрапити туди вже було неможливо. У цей час бойовики почали штурмувати управління східного командування на Гострій Могилі, пізніше захопили батальйон військової частини на вулиці Годуванцева в обласному центрі та прикордонну частину. Тобто момент було втрачено.

Арешт

Володимира Семистягу заарештували 23 червня 2014 року. Невідомий подзвонив на мобільку й українською мовою попросив вийти у двір. Мовляв, приїхав із Новопсковського району, взяв таксі, часу обмаль, а справа не може чекати. Володимир вийшов із будинку, де був розташований їхній офіс, побачив людину в цивільному. Жодної підозри не виникло, на перший погляд, усе було нормально, тому підійшов ближче, запитав: «У чому спра-

ва?». І коли відчув дуло пістолета на животі, все зрозумів. Насамперед подякував Богові, що за день до цього встиг відправити з Луганська дружину з сином. А тим часом йому накинuli на голову мішок, втиснули в машину й повезли. Возили довго, хоча місце ув'язнення було поруч – площа Героїв війни, 10-б, так званий офіс Кисельова.

– Два крайні гаражі цього офісу й були камерами – одна для «обречених», тобто для смертників, а друга для кримінальників. Окрім мене, в камері сидів «айдарівець» Толя Головченко. Коли батальйон «Айдар» тримав бій під Металістом на підходах до Луганська, Толю й Надю Савченко захопили бойовики. Надію вивезли в Росію, а контуженого Головченка кинули в камеру. Спершу хотіли відрубати йому ноги-руки та голову, а потім вирішили обміняти на своїх, – розповідає Володимир Семистяга. – До речі, ще до мого арешту ми знали про існування підрозділу бойовиків «СМЕРШ». Коли ми його розшифрували, я подумав: не дай Боже мені сюди потрапити. Я їх бачив, я знав тих людей: це були колишні луганські та станичанські міліціонери та «есбеушники». Вони ще раніше намагалися мене схопити, але не вийшло. А тут ми зустрілися... Катували, як і всіх, і було зрозуміло, що це роблять менти, бо надто специфічно-професійно. Ув'язнені ходили чорними від тортур, бо нас били й гранатами. До арешту я переніс два інфаркти, і бойовики про це знали.

Знали й вирішили використати цей факт, аби заманити до Луганська сім'ю Володимира й також кинути її до в'язниці. Для цього вони поширили чутку, що після чергового інфаркту Семистяга... помер. Чутка розповзлася швидко, і дружина Володимира на неї відгукнулася. Вже було призначено дату, коли вона мала забрати «тіло небіжчика», однак, доїхавши до Києва, схаменулася. Щось їй підказувало, що все це зроблено спеціально. Про свою «смерть» Володимир дізнався вже після цих подій. Сказав йому про це Толя Головченко. З'ясувалося, що коли його взяли на допит, удалося поспілкуватися з журналістами «Громадського телебачення» – Настєю та Іллею, яких затримали під час зйомки. І вони, знаючи Семистягу, стали розпитувати про нього в бойовиків і просити зустрічі з ним у разі, якщо він справді живий.

– Мене привели туди, де сиділа Настя, зняли кайданки. Бойовик на ім'я Остап став іронізувати: «Ну вот, смотри. Он же не воняет? Значит, не труп». А я стою й нічого не розумію. «Ну теперь ты будешь долго жить», – сказав Остап і за наполяганням Насті дав можливість зателефонувати родичам. Я зміг поговорити лише із сестрою, повідомивши, що живий.

У казематах Володимир провів 55 днів, доки бойовики «вели слідство» й «збирали докази». Якось до камери смертників зайшов один із тих, хто виконує вирок, тобто

Серед вояків спецбатальйону 93-ї механізованої бригади

Військовий батальйон «Айдар» (позивний «Чех»),
Святійший Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет
і Володимир Семистяга

розстрілює. Став хвалитися: ось я, мовляв, поставив чотири печатки, кого сьогодні розстрілюватиму. Семистяга був «та крыса, которая стучала в Киев», отже, Семистяга першим у списку. Але його не розстріляли й цього разу.

До речі, коли Володимира заарештували, на чоло приліпили одну з тих листівок, яку розповсюджувала його група. Її вилучили в нього вдома. На листівці було написано «Луганськ – це Україна». Володимиру наказали не знімати її, а коли він це зробить, замість аркуша паперу обцяляти «приліпити» кулю в лоба. Клей сильно тягнув шкіру, від чого боліла голова, і в'язень усе ж таки зірвав листівку. В камері смертників було темно, отже, не видно, що там на лобі, а коли в'язнів виводили на допит, Володимир знову ліпив листівку. Так і ходив із нею по двору, стверджуючи, що «Луганськ – це Україна». Перші допетрала росіяни й дуже розгнівалися. Але не на в'язня, а на бойовиків, котрі примусили його носити «цю пропаганду». Мовляв, якого біса цей ходить тут по двору й агітує за Україну?

Загалом у Луганську було п'ять підвалів, де утримували в'язнів. Один із них, до речі, розташовувався під будівлею обласного телебачення. Розповідають, що в кабінеті керівника ЛОТУ зберігався якийсь великий і дуже важкий том. Так-от, цією книгою так гатили по голові, що людина непритомніла.

Втеча

Про подробиці своєї втечі з полону пан Володимир говорити відмовився, зауваживши, що це не так цікаво, як, можливо, здається. Так склались обставини, що йому пощастило вийти з каземату живим. Через стан здоров'я його перевели працювати на кухню. Річ у тім, що сепаратисти почали масово хворіти, занедужали навіть їхні собаки. Бойовики в усьому звинувачували наркомана, який працював на кухні. Мовляв, щось, певно, підсипає до їжі. До обов'язків Володимира входило чистити картоплю, для чого йому видали навіть рукавички. Він зрозумів, від чого хворіли бойовики, тільки-но відкрив холодильник. Його полиці були забиті ковбасами та м'ясними продуктами, які вже покрилися мохом. Те саме було й з продуктами в підвалах. Світло часто вимикалося, а малопотужні генератори не справлялися зі своїм завданням. Холодильник не давав потрібної температури, через що продукти псувалися. Але їх усе одно використовували, через що й хворіли.

– Загалом утекти було майже неможливо, – розповідає Володимир. – У камері смертників, зокрема, були броньовані двері, які ще й підпіралися, і на них вшали «амбарний» замок, як на складах. Усе в бетоні. На стелі висіла лампочка, котра горіла і вдень, і вночі. Я від неї просто осліп. Найжорстокішими були донські «казаци». Були там росіяни з Краснодарського краю, Ростовської області, Пермі, Пензи, з Уралу. Пізніше дізнався, що в одному з приміщень біля цирку розташовувався специфічний підрозділ російських дівчат, з яких готували снайперів.

Я почав працювати на кухні, й мені дозволили передягтися у свій одяг, в якому заарештували. Згодом мені повідомили, що зі мною вирішили розібратися росіяни, для чого мають намір вивезти в Росію. Я зрозумів: треба тікати. Але як? Якось ми із земляком Женєю Твердохлібом скористалися тим, що вкотре пропало світло й усе відімкнулося, розблокувалися й ворота. Вони так і лишилися відчиненими. Нам пощастило, бо в цей час в офісі нікого не було, і ми з Твердохлібом вирішили тікати. Я навіть устиг забрати свої документи, частину протоколів допитів і доносів на проукраїнських луганців і деякі експонати, які бойовики поцупили в історичному музеї. Це були нагороди. До речі, в офісі я бачив багато різних документів, і не лише паспорти, а й дипломи, посвідчення. До того ж із різних країн – нігерійські, грузинські, прибалтійські тощо. Вже на третій день, коли я переховувався, бачив, як у Луганськ заходила російська колона. А жіночки східних кварталів міста складали списки «укрів», з якими треба розправитися. Я просто божеволів від того, що бачив!

На українську територію Семистяга потрапив наприкінці серпня, через десять днів після своєї втечі. На першому ж українському блокпості розплакався, як дитина...

Луганщина порушила клопотання про присвоєння Володимиру Федоровичу Семистязі звання Героя України. Сьогодні він викладає в Національному педагогічному університеті імені Драгоманова в Києві, займається просвітницькою роботою як заступник голови Всеукраїнського товариства «Просвіта». Про Луганськ згадує з болем і дуже переймається за своїх друзів, які лишилися по той бік. Усе своє життя як історик він вивчав подвиг підпільників краснодонської «Молодої гвардії» й не міг собі навіть уявити, що й самому доведеться боротися з окупантами.

Дати

29 січня
1841

Ще одна символічна назва: Пам'ятне

Крути вже давно стали символом героїзму. Вони згадуються у віршах, романах, історичних дослідженнях... 2010 року під егідою історико-культурологічного товариства «Герої Крут» побачив світ великий за обсягом збірник документів «Крути. Січень 1918». Набагато менше відомо про те, що кровопролитний бій відбувався не лише під Крутами, а й біля села Пам'ятне, й що якраз поблизу нього зведено меморіальний комплекс, присвячений негнимою зіткненню молодих українських патріотів із армією Муравйова, а саме: монумент, символічна могила-курган, каплиця, озеро у формі хреста й музейна експозиція, яку розміщено в тогочасних залізничних вагонах.

Героїзм захисників рідної землі беззаперечний. Сам Михайло Муравйов, щоб виправдати свою неспроможність швидко подолати несподіваний опір, почав стверджувати, що його війська два дні билися проти відбірних сил Української Народної Республіки під проводом Петлюри, які зрештою зазнали великих втрат – понад 500 вояків. Насправді загинуло близько 250–300 юнаків, але відомі імена лише похованих на Аскольдовій могилі в Києві.

Чотиритисячний підрозділ Червоної армії, який настував на Київ, зустріли близько чотирьох сотень курсантів і посланців «Вільного козацтва». Бій тривав лише п'ять годин, але переможну ходу нападників було зупинено на чотири дні (ворогам довелося підтягувати нове підкріплення, відновлювати зруйновані залізничні колії та мости). Це дало змогу укласти Брест-Литовський мирний договір, який урятував молоду українську державність.

Михайло Грушевський першим назвав героями тих, хто загинув у нерівній боротьбі з ворогами України, а Павло Тичина возвеличив патріотів так: «Понад все вони любили // Свій коханий край». Згадувати ці рядки належить не лише під Крутами, а й біля села із символічною назвою Пам'ятне.